

njem. Tako, aminokiselina metionin poboljšava funkcije jetara, ima ljekovito djelovanje kod zapaljenja jetara i raznih oblika anemije Lecitin doprinosi inaktiviranju holesterina kod jetara i na taj način djeluje ljekovito i terapeutski kod arterioskleroze.

Kalcijeve soli, koje sadržava kiselo mlijeko, pokazuju ljekovito djelovanje kod rahitisa, tuberkuloze i drugih bolesti, kod kojih organizmu nedostaju lako rastvorljive kalcijeve soli.

Mlječna kiselina i kalcijeve soli imaju diuretično djelovanje, poboljšavaju funkcije mokraćno-bubrežnih sistema i djeluju ljekovito kod nefritisa, pri hipertenziji i dr.

Svim tim njegovim svojstvima treba da se pridodaje i njegova antimikrobna svojstva u odnosu na *Bac. mesentericus*, *Bac. subtilis*, *clostridium*, na bakterije grupe *coli-aerogenes*, stafilokoke i drugih mikroba. Eto, zbog čega se kisela mlijeka odavno upotrebljavaju u narodnoj medicini pri liječenju opekotina, rana i drugih gnojnih zapaljenja. Nije slučajno da je od kiselog mlijeka proizvedena sa čistom kulturom *Lbc. bulgaricus* medicinska pasta Biolaktin koja se koristi pri liječenju gnojnih zapaljenja.

Sposobnost *Lbc. bulgaricus* da živi u crijevima čovjeka i njegova antimikrobna svojstva, stvaraju uvjete za odstranjivanje uzroka ljetnih proljeva i bakterija grupe *coli-aerogenes*. Utvrđeno je da pri upotrebi kiselog mlijeka prestaje djelovanje bacila tifusa.

Proučavanja nekih naučenjaka kao prof. Higušija iz Japana pokazuju da je kiselo mlijeko ljekovito sredstvo i kod oboljenja prouzrokovanih radioaktivnim zračenjem.

Raznovrsni sastav sadržine rastvorljivih bjelančevina, masti i vitamina čine da je kiselo mlijeko i dobro sredstvo za ishranu kože. Antimikrobni efekt doprinosi otklanjanju gnojnih stafilokoknih i streptokoknih infekcija na licu i drugim mjestima na koži. Na taj način kiselo mlijeko je i kozmetičko sredstvo.

Prijatan okus i idealna kombinacija hranjivih dijetetskih i ljekovitih svojstava kiselo mlijeko čini korisnim proizvodom za ljude od rođenja do duboke starosti.

Dipl. inž. Milan Hafner, Ljubljana
Poslovno združenje za mlekarstvo

OSVRT NA PROIZVODNJU, PRERADU I TRŽIŠTE MLIJEKOM GOD. 1965. U SLOVENIJI

U prošloj godini došlo je do bitnog preokreta na tržištu mlijekom, naročito u pogledu otkupa tržnih viškova mlijeka. Utjecaj na ovu promjenu imali su novi uslovi, prouzrokovani privrednom reformom. Najznačajniji preokret bio je zavisao o bitnoj promjeni otkupne cijene mlijeka. No, i brojno stanje krava i steonih junica krajem godine donekle se poboljšalo.

Usporedba statističkih podataka o broju krava u SR Sloveniji u januaru 1965—1966. pokazuje ovakvu situaciju:

	Januar	1965.	1966.	Indeks
Ukupan broj krava i steonih junica		244.457	252.656	103,5
Od toga: na društvenom sektoru		17.157	17.156	100
na individualnom sektoru		227.300	235.500	103,5

Dok je na društvenom sektoru brojno stanje krava u stagnaciji, na individualnom sektoru se krajem godine nešto povećalo, što ukazuje na postepeno poboljšanje kritične situacije u periodu prije privredne reforme.

Proizvodnja i organizirani otkup mlijeka

Ukupna proizvodnja mlijeka u Sloveniji — god. 1965. nije tačno utvrđena, a prema ocjeni iznosila je oko 431,300.000 l, odnosno po kravi muzari 1930 l. Od ove količine na društvenom sektoru bilo je namuzeno: 45,1 milij. litara mlijeka, što iznosi 3040 l po kravi, a na individualnom sektoru bilo je proizvedeno ukupno oko 386,2 milij. l, ili oko 1900 l po muznoj kravi. Prosječna muznost po muznoj kravi (bez steonih junica) prema ocjeni iznosila je u god. 1965. oko 1930 litara.

Uporedo s ovim konstatacijama, naročito je značajan podatak o povišenju obima otkupa tržišnih viškova, koja su preuzele mljekare u SRS u god. 1965. Usporedba tog otkupa s prošlim godinama jest kako slijedi:

Godina	otkup (mil. l) ukupan	Indeks	Društveni sektor	Indeks	Individualni sektor	Indeks
1963.	83,5	100	37,7	100	45,7	100
1964.	80,6	96,5	41,5	110	39,1	85,5
1965.	90,5	108,3	40,7	108	49,8	109

Pored ovih količina mlijeka, mljekare su otkupile od proizvođača i 92.700 l svježeg vrhnja.

Podaci ukazuju, da su u poslijeratnom periodu god. 1965. mljekare otkupile najviše mlijeka. Otkup se u ovoj godini u cjelini povećao za 12,27% u poređenju s god. 1964. No, samo u posljednjih 5 mjeseci taj se otkup poslije reforme povećao za 26% u poređenju s istim periodom prošle godine. Taj se porast gotovo u cjelini odnosi na individualni sektor, odnosno na kooperacijsku proizvodnju, koja je poslije reforme vanredno obimna — preko 90% individualnih proizvođača mlijeka.

Povećani otkup — rezultat promjene otkupnih cijena mlijeka

Nikako ne možemo tvrditi, da je povećanje otkupa mlijeka rezultat bitne promjene broja i produktivnosti krava. Otkup je povećan zbog promjene potrošnje mlijeka na gospodarstvima. Smanjila se potrošnja za stoku, a povećala prodaja mljekarama i to zbog hitnog i vrlo značajnog povišenja otkupnih cijena, naročito za mlijeko iz kooperacijske proizvodnje (od 60.— na 100.— st. d/l).

Utjecaj ekonomskog faktora bio je za individualne proizvođače od vanrednog značenja, dok se to kod društvenog sektora nije odrazilo.

Prema podacima sakupljenim kod našeg Poslovnog udruženja, nivo otkupnih cijena u poređenju sa cijenama prošlih godina bio je u god. 1965. u prosjeku ovakav:

Godina	Prosje. otkup. cij. mljekara (d/l)	Indeks	Društ. sektor	Indeks	Individ. sektor	Indeks
1963.	44,50	100	51.—	100	38,70	100
1964.	57,80	130	63.—	123,4	48,98	126,5
1965.	85,40	191,6	87.—	170	73,70	190

U prosjeku otkupna cijena mlijeka u god. 1965. (za 12 mjeseci) povećala se od strane mljekara u SRS: za ukupnu količinu otkupljenog mlijeka za 47,75⁰/₀, za mlijeko od društvenog sektora za 38,1⁰/₀, a za mlijeko od individualnog sektora čak i za preko 50⁰/₀.

Pojedine mljekare ipak su međusobno dosta odstupale u otkupnim cijenama (od 65,40 d do 88,55 d/l). Do ujednačenja cijena došlo je tek sa saveznom odlukom o minimalnoj otkupnoj cijeni, 27.VII 1965. S time se bitno promijenio dosadašnji sistem formiranja cijena mlijeka, koji je mnogo pridonio lošim rezultatima prošlih godina.

Time u vezi možemo sada konstatirati, da i novi sistem traži nova rješenja, koja trebaju bitno promijeniti dosadašnji nivo kvalitete mlijeka kod proizvođača, a usporedno s time i kvalitete konzumnog mlijeka i mlječnih proizvoda u mljekarama. Postizanjem ovih rezultata može se postepeno prijeći na nužnu specijalizaciju mljekara nabavom moderne opreme, podizanjem stručnog nivoa kadrova i dosljednom primjenom svih ekonomskih faktora, koji doprinose snižavanju troškova obrade i prerade, pa time i relativnom snižavanju prodajnih cijena mlječnih proizvoda.

Upotreba mlijeka mljekara u Sloveniji

Od ukupne količine otkupljenog mlijeka od mljekara upotrebjeno je:

	Litara	⁰ / ₀	Indeks (1964. = 100)
1. Obrađeno mlijeko za konzum	39,223.000	43,3	112,2
2. Svježe mlijeko prodano u druge republike	4,875.000	5,4	85
3. Svježe mlijeko za izvoz u Italiju	4,969.000	5,5	118,6
4. Mlijeko za preradu	41,446.000	45,8	116

Rezultati ukazuju na povećanje potrošnje svježeg pasteriziranog mlijeka, porast izvoza mlijeka u Italiju i količine mlijeka za preradu, a smanjenje prodaje mlijeka u SRH.

Povećanje količina mlijeka za preradu u mlječne proizvode prouzrokovalo je i povećanje zaliha maslaca i sireva krajem godine, a to zbog značajnog porasta cijena tih proizvoda, koje su se slobodno formirale, a time je došlo donekle i do neopravdanog pretjerivanja mljekara, koje su bile kasnije prinuđene, naročito kod maslaca, sniziti cijene ispod nivoa proizvodnih troškova.

Što su mljekare u Sloveniji u god. 1965. proizvele i po kojim su prosječnim prodajnim cijenama plasirale svoje proizvode, pokazuju ovi podaci:

Vrsta proizvoda:	Količina (l, kg, kom.)	Indeks	Pros. prod. cijena (l, kg)	(1964. = 100) Indeks
1. Pasteriz. ml. u boc.	32,809.000	105,4	114.—	149
2. Mlijeko u prahu	1,384.500	155,5	958.—	124
3. Kondenzir. mlijeko	68.281	210	465.—	(232)
4. Evaporirano mlij.	26.320	204	495.—	(242)
5. Jogurt (l)	1,517.218	120	204.—	132
6. Maslac I kval.	589.760	87,7	1627.—	144
7. Maslac II kval.	68.123	81,2	1560.—	148
8. Tvrdi i polutvrdi sirevi:	1,610.660	110		

Vrsta proizvoda:	Količina (l, kg, kom.)	Indeks	Prosj. prod. cijena (l, kg)	(1964. = 100) Indeks
ementalac	396.113	111	1176.—	145
grojer	455.280	110	1023.—	137
trapist	325.312	118,6	915.—	140
gouda	244.543	96	1095.—	146
tolminski	58.827	88,8	1060.—	146
posavski	64.550	106,8	1095.—	144
parmezan	41.286	280	1664.—	150
edamac	5.524	24,6	1193.—	173
9. Meki sirevi:				
gorgonzola	16.390	68,8	1473.—	191
romadur	7.180	99,4	120.—	111
10. Topljeni sir (kg)	43.925	72,3	932	153
topljeni sir (kutija)	132.251	112,4	222,70	130
11. skuta	279.100	109,6	306	150
12. Vrhnje za prodaju	620.190	115,8	759	137
13. Mlječni sladoled	8.321.450	104	38,2	135
14. Kazein	40.580	114	1485	—
15. Kazeinsko ljepilo	141.000	42,8	830	121
16. Jugolit	113.400	104,2	1320	105

Ovi podaci ukazuju na porast obrade svježeg mlijeka, kao i proizvodnje mlijeka u prahu, kondenziranog i evaporiranog mlijeka, tvrdih i polutvrdih sireva i ostalih mlječnih proizvoda, dok se proizvodnja maslaca i mekih sireva smanjila.

Asortiman mlječnih proizvoda nije se povećao, što ukazuje na činjenicu, da mljekare nisu bile pripremljene zajedno s povećanjem otkupa proširiti broj proizvoda i time tržištu nuditi veći izbor.

Nivo prodajnih cijena mlijeka kao i proizvoda bio je u prosjeku bitno povišen, ali kod većeg broja mlječnih proizvoda zadržao se na nivou povišene otkupne cijene mlijeka (+ 47,75%). Kod manjeg broja proizvoda bio je veći. Ovo ukazuje na činjenicu, da mljekare usprkos slobodnog formiranja cijena mlječnih proizvoda poslije privredne reforme, i to naročito prerađivački pogoni, nisu bile u stanju bitno promijeniti dosadašnji niski stepen akumulacije, jer im to tržište, uprkos ovakvih tendencija, nije dozvolilo. Naročito u lošem položaju našli su se proizvođači maslaca i sireva.

Prema podacima mljekara u SRS one su prikupile iz ostalih republika 84.310 kg maslaca i 105.080 kg sireva, dok su u druge republike prodale (po nepotpunim podacima):

62.610 kg	maslaca
10.100 kg	sireva
1.180.200 kg	mlijeka u prahu
21.590 doza	kondenz. i evapor. mlijeka
13.560 l	vrhnja
72.000 l	jogurta
611 kg	kazeina
5.080 kg	skute

Izvoz sireva u Italiju bio je ove godine minimalan uslijed visokih uvoznih tarifa i iznosio je samo 7240 kg sira parmezana.